

УДК 612.13:796.012.12

Т. Я. Шевчук – кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізіології людини і тварин Волинського національного університету імені Лесі Українки
А. П. Сокол – спеціаліст кафедри фізіології людини Волинського національного університету імені Лесі Українки

Стан показників центральної гемодинаміки у студентів, які займаються швидкісно-силовими вправами та вправами на витривалість

Роботу виконано на кафедрі фізіології людини і тварин ВНУ ім. Лесі Українки; лабораторія екологічної фізіології

Проаналізовано стан показників центральної гемодинаміки у студентів, які займаються швидкісно-силовими вправами та вправами на витривалість. Відзначено зниження гемодинамічних показників у групі, яка займається вправами на витривалість.

Ключові слова: центральна гемодинаміка, швидкісно-силові вправи, вправи на витривалість.

Шевчук Т. Я., Сокол А. П. Состояние показателей центральной гемодинамики у студентов, которые занимаются скоростно-силовыми упражнениями и упражнениями на выносливость. Проанализировано состояние показателей центральной гемодинамики у студентов, которые занимаются скоростно-силовыми упражнениями и упражнениями на выносливость. Отмечено снижение гемодинамических показателей у группы, что занимается упражнениями на выносливость.

Ключевые слова: центральная гемодинамика, скоростно-силовые упражнения, упражнения на выносливость.

Shevchuk T. Ya., Sokol A. P. The Indexes State of Central Hemodynamic of the Students, who Engage in Speed-Power Exercises and Endurance's Exercises. It is analyzed the state of indexes of central hemodynamic of the students, who engage in speed-power exercises and endurance's exercises. The decline of hemodynamic indexes in group, who engage in endurance's exercises, is marked.

Key words: central hemodynamic, speed-power exercises, endurance's exercises.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сумарний прояв властивостей і якостей у вигляді вікових особливостей нервово-психічної діяльності, фізичної сили й витривалості, які визначаються станом морфологічних і функціональних ознак, прийнято називати фізичним розвитком організму людини. Дослідження фізичного розвитку дає змогу виявити функціональні можливості організму [1]. Гіподинамія означає зменшення сили. Причиною гіподинамії можуть бути фізичні, фізіологічні і соціальні фактори. Поширення гіподинамії в сучасних умовах пов'язано з процесами урбанізації, масштабним впровадженням у повсякденну діяльність людини засобів переміщення, автоматизації і механізації праці. Зменшення м'язових зусиль при гіподинамії призводить до розвитку в організмі функціональних і морфологічних змін, які подано як різновид адаптаційних зрушень [2].

Матеріали та методика дослідження. У роботі вивчалися показники рівня фізичного розвитку і стан показників центральної гемодинаміки у студентів, які займаються швидкісно-силовими вправами та вправами на витривалість.

Було обстежено 30 студентів чоловічої статі, віком 17–19 років, що займаються різними видами спорту. Їх поділено на три групи:

- 1-ша група (А) – 10 студентів, які займаються тривалий час ациклічними видами спорту (швидкісно-силовими вправами);
- 2-га група (Ц) – 10 студентів, які займаються тривалий час циклічними видами спорту (вправами на витривалість);
- 3-тя група (К) – 10 студентів, які не займаються регулярно жодним видом спорту, однак мають загальні фізичні навантаження.

Для дослідження використовували метод антропометрії, реографії за Кубічком, методи варіаційної статистики.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дослідження рівня фізичного розвитку студентів показало, що цей показник має достовірні значення у всіх трьох групах досліджуваних. При аналізі масово-ростового показника (індекса Кетле) у нашому дослідженні було відмічено, що у групі, яка займається швидко-силовими вправами, значення цього показника не відрізняється від досліджуваних у групі, що займається вправами на витривалість, при $p \leq 0,05$. Порівняння індекса Кетле студентів-спортсменів та неспортсменів показало, що у неспортсменів він має нижчі показники, оскільки вони отримують менше фізичне навантаження на організм (рис. 1) [3].

Рівень фізичного стану у трьох групах суттєво відрізняється. Аналізуючи показник рівня фізичного стану, ми виявили, що у групі А його значення є достовірно вищим, ніж у групі Ц, при $p \leq 0,05$ (рис. 2). Відмінності рівня фізичного стану спостерігали між групою, що займається ациклічними видами спорту, та контрольною групою. Показник рівня фізичного стану у групі А є достовірно вищим, ніж у групі К, при $p \leq 0,05$ (рис. 2).

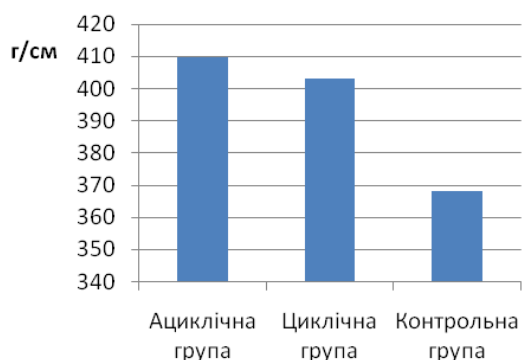

Рис. 1. Масово-ростовий показник (індекс Кетле, г/см)

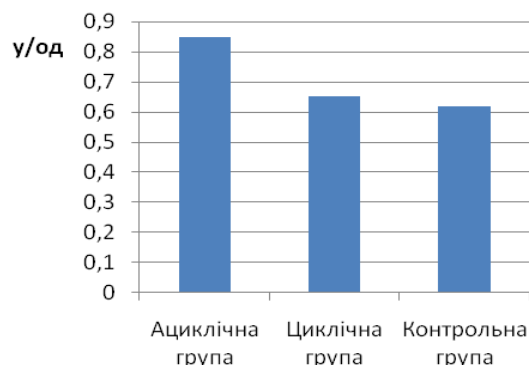

Рис. 2. Рівень фізичного стану, ум/од

Незначні відмінності рівня фізичного стану спостерігали між групою Ц та групою К із тенденцією до збільшення рівня фізичного стану у групі, що займається циклічними видами спорту. Це засвідчує більшу тренуваність серцево-судинної системи у студентів-спортсменів, внаслідок регулярного фізичного навантаження на організм (рис. 2). Багаторазові дослідження фізичного розвитку в процесі занять фізкультурою і спортом мають важливе значення для спостереження за динамікою впливу фізичних вправ на формування морфологічних і функціональних ознак. Показники фізичного розвитку в дорослих людей залежать від режиму рухової активності, характеру харчування, віку [2].

Аналізуючи показники частоти серцевих скорочень, хвилинного об'єму крові, об'ємної швидкості викиду, потужності серцевого м'яза, питомого периферичного опору, загального периферичного опору, серцевого індексу, в нашому дослідженні було відмічено, що у групі досліджуваних, яка займається швидко-силовими вправами, значення цих показників є достовірно вищими, ніж у групі, що займається вправами на витривалість, при $p \leq 0,05$ (рис. 3–7). У групі, яка не займається регулярно спортом, значення цих показників мають тенденцію до зниження (рис. 3–7). Це вказує на те, що заняття швидко-силовими вправами потребують менших затрат енергії, ніж заняття вправами на витривалість [4]. Контрольна група досліджуваних потребує більшого тренування.

При аналізі потужності серцевого м'яза було з'ясовано, що у групі юнаків, які займаються ациклічними видами спорту, значення цього показника є вищим, ніж у групі з циклічними видами спорту, при $p \geq 0,05$ (рис. 6). Це засвідчує те, що при швидких змінах рухів під час виконання швидко-силових вправ потрібна більша потужність викиду крові зі шлуночків серця.

Систолічний об'єм крові визначають за об'ємом крові, який нагнітається кожним шлуночком у магістральну судину при одному скороченні серця. Значення цього показника в ациклічній та циклічній групах досліджуваних майже не відрізняються – це вказує на те, що тренуваність серця у спортсменів майже однакова і скорочення серця є ритмічними (рис. 8) [5].

Показник витрат енергії у групі, що займається вправами на витривалість, свідчить про зниження економічності роботи серця.

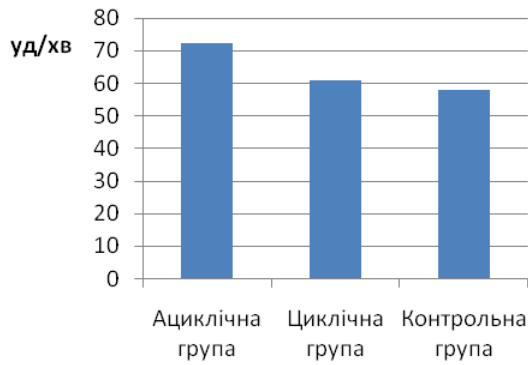

Рис. 3. Частота серцевих скорочень, уд/хв

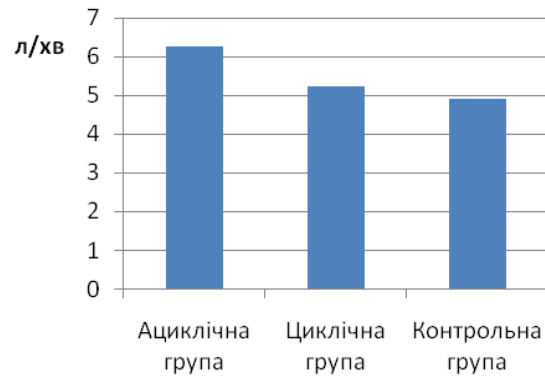

Рис. 4. Хвилинний об'єм крові, л/хв

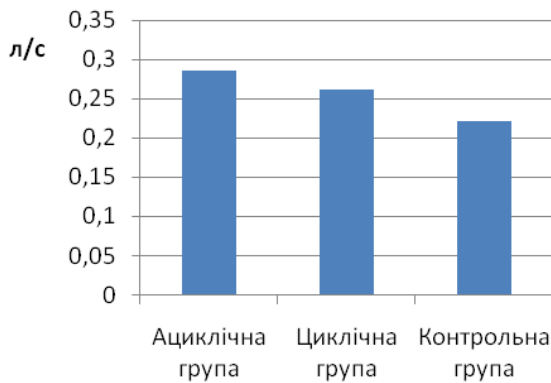

Рис. 5. Об'ємна швидкість викиду, л/с

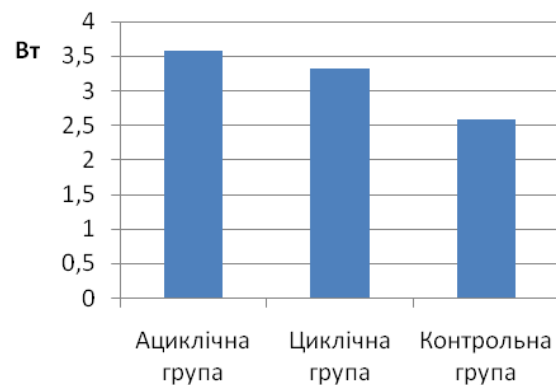

Рис. 6. Потужність серцевого м'яза, Вт

Показники систолічного об'єму крові, середньодинамічного тиску, ударного індексу, витрат енергії мають високі значення у групі, яка займається вправами на витривалість. Це засвідчує те, що вправи на витривалість потребують більшого кровопостачання життєво важливих органів, енергетичних запасів організму, тренуваності м'язів.

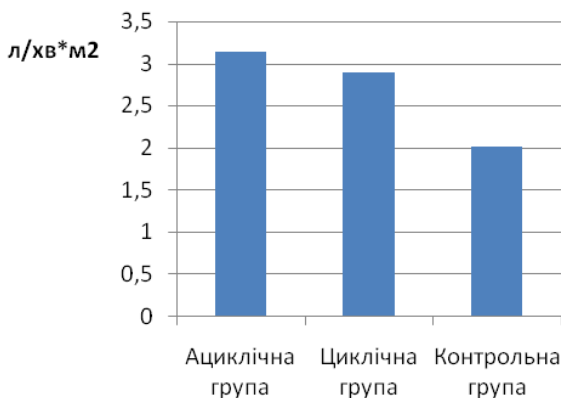
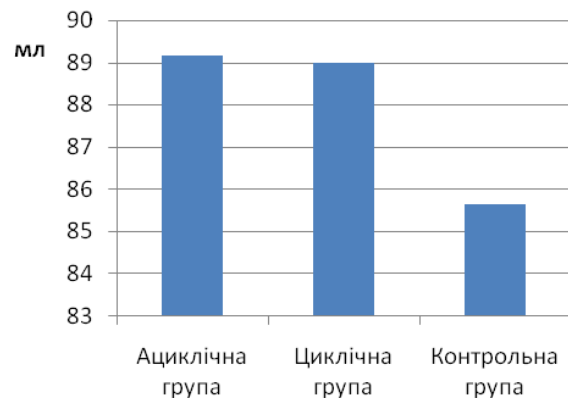
Рис. 7. Серцевий індекс, л/хв*м²

Рис. 8. Систолічний об'єм крові, мл

Регулярні фізичні навантаження мають формувальний вплив на показники центральної гемодинаміки студентів спортсменів при заняттях швидко-силовими вправами та вправами на витривалість і в напрямі зростання їхніх величин, і через підвищення ефективності серцево-судинної системи загалом [1, 4].

Висновки. Під час дослідження особливостей фізичного розвитку у студентів було з'ясовано, що показники рівня фізичного стану суттєво відрізняються у групах спортсменів, які займаються

швидкісно-силовими вправами та вправами на витривалість. У досліджуваних, які займаються швидкісно-силовими вправами, відзначалися високі значення рівня фізичного стану. Дещо нижчі значення спостерігалися у групі спортсменів, які займаються вправами на витривалість, з тенденцією до збільшення значень цих показників. При вивченні масово-ростового показника (індекса Кетле) між цими групами досліджуваних достовірних відмінностей не виявлено.

Дослідження стану показників центральної гемодинаміки у студентів показало, що більшість показників узалежнені від впливу різних фізичних навантажень та характеризуються певними особливостями. У досліджуваних 1-ї групи зареєстровано високі значення таких показників, як частота серцевих скорочень, хвилинний об'єм крові, об'ємна швидкість викиду, потужність серцевого м'яза, питомий периферичний опір, загальний периферичний опір, серцевий індекс. У досліджуваних 2-ї групи виявлено високі значення систолічного об'єму крові, середньодинамічного тиску, ударного індексу, витрат енергії.

Література

1. Власов Ю. А. Общий и шунтирующий поток крови в центральной гемодинамике человека / Ю. А. Власов, С. М. Смирнов // Физиология человека. – М., 2009. – Т. 35, № 5. – С.116–126.
2. Степук О. В. Характеристика фізичного розвитку різних вікових груп та категорій населення при дії антропогенних факторів / О. В. Степук // Вісн. морфології. – 2002. – Т. 8, №2. – С. 337–338.
3. Усова О. В. Характеристика фізичного розвитку підлітків та осіб 1-го зрілого віку, які проживають у сільській місцевості / О. В. Усова, В. С. Пикалюк, Т. Я. Шевчук // Проблеми, досягнення и перспективы развития медико-биологических наук и практического здравоохранения : тр. Крым. гос. мед. ун-та. – 2007.– Т. 143, Ч. IV. – С. 92–94.
4. Шевчук Т. Я. Особливості стану показників центральної гемодинаміки при недостатності кровотоку в підлітків / Т. Я. Шевчук, О. В. Усова // Наук. вісн. ВНУ ім. Лесі Українки. – 2009. – № 9. – С. 43–46.

Статтю подано до редколегії
14.04.2011 р.